

AZ ADATBÁZISOKON ALAPULÓ TÁRSADALMI INFORMÁCIÓRENDSZEREK FELÉPÍTÉSE VAJDASÁGBAN

Az információrendszerek, de különösen az adatbázisok szerkezetének, felépítésének és működésének elméleti kérdéseivel számos szakirodalom foglalkozik. Ezek részletesen tárgyalják azokat az eljárásokat, módszereket, a rendszerben végbemenő folyamatokat és követelményeket, melyek az információrendszer kialakításához szükségesek. Jelen írásunkkal a társadalmi tevékenységek munkájával kapcsolatos és ezen a területen jelentkező rendszermodellezés gyakorlati problémáinak megoldásához szeretnénk hozzájárulni.

Ismeretes, hogy Vajdaságban 1972 óta intenzív munka folyik abban az irányban, hogy a társadalmi szolgálatok és a közigazgatás számára megvalósuljon az egységes információrendszer. Ez a tevékenység nálunk társadalmilag irányított, ami abban nyilvánul meg, hogy az alkalmazott informatika területére vonatkozó fejlesztési programok alapjait több társadalmi megállapodás és öngazgatási egyezmény képezi. Ennek eredményeként 1975-ben tartományunkban törvényesítették az informatikával kapcsolatos tevékenységeket, 1979-ben pedig a Szövetségi Képviselőház határozatban intézkedett a tájékoztatás társadalmi rendszeréről: megadta társadalmi kereteit, meghatározta funkcióit.

Mindezek az előkészületek nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy Vajdaságban már 1976-ban kialakuljanak a község és a tartomány általános információrendszerének körvonalai, alapkoncepciója. Az ezen okmányokban megfogalmazott követelmények és tapasztalatok alapján került sor a következő évek során az egységes információrendszer modellezésére és továbbfejlesztésére. A gyakorlati munka alapját azonban csak a tájékoztatás társadalmi rendszerének a meghatározása és a lakosság adatbázisának megfelelő modellezése biztosította.

Itt meg kell említeni, hogy a társadalmi-politikai közösségek és a társadalmi szolgálatok összetett, dinamikus rendszert alkotnak. Tanulmányozásukra a klasszikus módszerek, amelyek ok és okozati összefüggéseket vizsgálnak, egyre kevésbé alkalmasak. A rendszerelméleti megkö-

zelítés — ami tulajdonképpen szemléleti mód kérdése — teszi lehetővé a bonyolult társadalmi rendszerben végbemenő folyamatok, állapotváltozások jobb, racionálisabb feltárását. Figyelembe véve ezeket a szempontokat, a témával kapcsolatos problémák megoldását, egy-egy konkrét szervezési helyre vonatkozóan, kizárólag csak gyakorlati vezérfonalként kívánunk hozzászólni.

A problémakör meghatározása

A társadalmi-politikai közösségek irányítása napról napra mind összetettebb és nehezebb feladattá válik, különösen a polgárok szükségleteinek, a dolgozók munkájának emberibb és jobb feltételei biztosítása körül. A problémák egy része onnan ered, hogy ezek a közösségek rendkívül összetett rendszereket alkotnak és dinamikus fejlődésünk során feladatkörük állandóan bővül, változik. Ezen feladatkörök főbb területei a következők:

— A társadalmi-politikai közösségek olyan rendszereket alkotnak, melyek több önálló alrendszerből, elemi rendszerből tevődnek össze (társultmunka, közszolgálatok, közösségek szervezetei). Az alrendszerek (elemi rendszerek) között, működésük során, sok kapcsolat jön létre, szükség van tehát ezeknek a kapcsolatoknak a szabályozására és nem utolsósorban szerteágazó tevékenységükhöz a feltételek biztosítására.

— Olyan gazdasági eredményeket kell elérni, melyek a társadalmi-politikai közösségek számára is juttatnak megfelelő anyagi és pénzügyi eszközöket.

— A legfontosabb feladatok közé azonban a lakosság egészségügyi, oktatásügyi, kulturális, szociális, társadalmi önvédelmi szükségleteinek ellátása tartozik.

Mindezeknek a megvalósításához, az alrendszerekben végbemenő folyamatok tervszerű irányításához szükség van egy egységes és korszerű információrendszerre, amely ezeknek a szervezeteknek képes lesz idejében pontos, megbízható és aktuális adatokat és információkat szolgáltatni.

Az utóbbi években, társadalmi és gazdasági fejlődésünk során érezhető lemaradás jelentkezett az információrendszerek kapacitása és minősége terén. Különösképpen vonatkozik ez a társadalmi-politikai közösségek információrendszerére. A közeljövőben tehát ezeket az információrendszereket gyökeresen át kell szervezni és korszerűsíteni. E nélkül ugyanis az elfogadott megállapodásokban és egyezményekben megfogalmazott törekvések csak pusztába kiáltott szavak maradnak.

A társadalmi-politikai közösségek információrendszereinek elemzése során még a következő szükségességek jelentkeznek:

- az adatok korszerű eszközökkel történő széles körű feldolgozása,
- az információrendszerek adatbázisainak egységes megszervezése.

Ezen hiányosságok pótlása végett célszerűnek találunk minden olyan munkát és aktivitást, mely ezeknek a feladatoknak az ellátását szorgalmazza.

Az adatbázisokon alapuló információrendszer kiépítése, különösen a mi öngazgatási rendszerünkben, rendkívül összetett, hosszan tartó és nehéz feladat. Megvalósításához a megfelelő anyagi eszközökön kívül, szükség van hozzáértő szakkkáderre is. Egy ilyen nagy feladat megvalósítását pedig csak községközi és tartományi szinten történő egyesített erővel lehet sikeresen véghezvinni.

Az eddig felépített és közhasználatban levő információrendszereket a következők jellemzik:

— szerkezetük és szintjük egyenetlen, egységesítésük rendkívül sok munkát és pénzt igényelne,

— a közhasználatban levő információrendszerek nincsenek összhangban a tájékoztatás társadalmi rendszerének követelményeivel,

— egymástól független koncepciókon épültek fel. (A szakintézetek, melyek ezeken dolgoztak, nem tartották szükségesnek ezek egybehangolását.)

— A számítástechnikai eszközöknek a beszerzése, kellő koordináció hiányában, alapján véve nem kompatibilis hálózat kiépítését eredményezte Vajdaságban.

A társadalmi-politikai közösségek funkcióinak rendszerelméleti vizsgálata és elemzése

Már előljáróban említettük, hogy a társadalmi-politikai közösségek mint rendszerek rendkívül összetettek és az elfogadott rendszerklasszifikáció szerint a társadalmi rendszerek csoportjába tartoznak. Úgy tűnik ugyanis, hogy ezeknek a rendszereknek a tanulmányozására, alkalmazás és hasznosság szempontjából a rendszerelméleti megközelítési mód a legcélszerűbb. A község, a községek közössége és a tartomány funkciójuk betöltése során olyan szervezeteket képeznek, melyek tanulmányozására a klasszikus módszerek nem elegendőek. A klasszikus tudományok figyelmen kívül hagyják a szervezet, a dinamikus célkereső viselkedés stb. tárgyalását, ami nélkül a társadalmi rendszerek tanulmányozása kevésbé eredményes.

Ismeretes ezenkívül az is, hogy maga a rendszer struktúrája, fogalma, definíciója körül is még elég sok a vita. Így a rendszerelmélet alkalmazásával — legalábbis elvileg — ez a kérdés módszertani gyakorlattá egyszerűsödik.

A társadalmi rendszerek, melyeket K. E. BOULDING a legmagasabb, 8. fokon szerveződött rendszerekbe csoportosított, mai gyakorlati modellezése aligha éri el a 4. szinten levő rendszerek modellezési formáit. Ez korántsem jelenti azt, hogy a társadalmi rendszerek nem mo-

dellezhető, legalábbis egyszerű formában. A kiindulópont a rendszer statikai és dinamikai struktúrájának meghatározása és körülírása.

A társadalmi-politikai közösségeket a következő három elem alkotja. A lakosság, mely szervezett formában végzi tevékenységét, egy meghatározott területen működő munkaszervezetekben és közösségekben. Tehát a társadalmi rendszer elemeit a lakosság, a területi egység és a munkaszervezetek képezik. A legfontosabb eleme az egyén, aki aktivitásával jelen van minden alrendszerben, de maga nem képezhet külön alrendszert.

Igy például a község területén működő munkaszervezetek és közösségek a következő alrendszer-csoportokat képezik:

- a társultmunka-alapszervezetek és társulásai,
- a földművelésszervezetek és más szövetkezeti formák,
- bankok, biztosító intézetek és más pénzügyintézetek,
- öngazgatási érdekközösségek (községi, tartományi),
- társadalmi-politikai szervezetek,
- polgári társulások (kisipar, egyéb szolgáltatás) stb.

Mindezeknek az alrendszereknek a működését mind a község, mind a tartomány területén különböző tervekkel, programokkal, törvényekkel, társadalmi megállapodásokkal, egyezményekkel rendezzük. A társadalmi-politikai közösségek dinamikáját az alrendszerekben végbemenő transzformációk képezik. Ilyen transzformációs folyamatok lehetnek:

- a termelő- és nem termelő munka számára az anyag- és energia-ellátás folyamata,
- a munka és a munkaerő folyamata,
- a tervezett feladatok és kitűzött célok eléréséhez szükséges pénzeszközök körforgása,
- az adat és információ áramlása.

Mindezeknek a folyamatoknak a célszerű egybehangolása teszi lehetővé a társadalmi-politikai közösségek hathatós szerepének növelését és betöltését.

Habár a község és tartomány osztályozási és viszonystruktúrájának leképezése egyszerűnek tűnik, ez a munka rendkívül bonyolult. Ezt a bonyolultságot a transzformációk sokasága és dinamikája, valamint az alrendszerekre ható külső tényezők sokfélesége képezi. Ha pontosan akarnánk modellezni őket, modelljeink olyan áttekinthetetlenül bonyolultak lennének, mint maga a valóság, amit leképezünk. Minden részletre kiterjedő pontosságra azonban rendszerint nincs is szükség.

A viszonystruktúrák leképezése az egyes alrendszerek kapcsolatát és hovatartozását tükrözi. A rendszermodell elkészítésénél szükség van tehát a teljes kép részletes körülírására, ami a következőképpen történhet:

a) a társadalmi-politikai közösségek alrendszereinek (elemi rendszerének) meghatározása, valamint ezek statikai és dinamikai struktúrájának részletes leírása,

b) a társadalmi-politikai közösségek környezetének identifikálása és a környezet hatótényezőinek elemzése,

- c) a célok és a feladatok meghatározása,
- d) a transzformációk együttes hatásának értékelése a társadalmi-politikai közösségek munkájára nézve.

A tájékoztatás társadalmi rendszerének meghatározása

A szövetségi és a tartományi alkotmány részletesen foglalkozik a dolgozók és a polgárok tájékoztatásával. Az alkotmányban foglalt elvek alapján a Szövetségi Képviselőház meghatározta a tájékoztatási rendszer társadalmi kereteit, körülírta funkcióit, de magát a rendszert nem definiálta. A határozat kimondja, hogy az egységes tájékoztatás társadalmi rendszere felöleli a társult munka és a társadalmi-politikai közösségek tájékoztatási rendszerét, valamint a statisztika és az egyéb állami szervek és szervezetek által vezetett nyilvántartásokat. Habár a felsorolt szervek és szervezetek ezeket a társadalmi nyilvántartásokat a törvény és más előírások alapján vezetik, felhasználásuk sokkal szélesebb érdekű, tehát kívánatos volna ezeknek a nyilvántartásoknak a decentralizált vezetése és felhasználása. A határozat kimondja, hogy a rendszer elsősorban a társult munka szervezeteinek öngazgatására, a társadalmi-politikai közösségek és más szervezetek számára kell hogy biztosítsa az adatokat és az információkat. Elemezve a tájékoztatás társadalmi rendszerének a többi funkcióit, arra a megállapodásra jutunk, hogy itt három összetevőről van szó. Az információrendszerről, információs-dokumentációs rendszerről és magáról a tájékoztatás rendszeréről. Itt meg kell említeni, hogy több szerző az első két rendszert azonosítja, habár közöttük lényeges különbség van, ami a következőkből is kiderül:

— az információrendszer naprakész aktuális élő adatokat és információkat tartalmaz a rendszer tényleges helyzetéről és arra szolgál, hogy a rendszer funkcióit állandóan kísérje és javítsa,

— az információs-dokumentációs rendszer tényeket, dokumentumokat, bibliográfiai tárgyú anyagot gyűjt össze.

Célja a múlt felmérése, tehát fontos szerepe van a döntéshozatalban. A legtöbb félreértést a tájékoztatás funkciója okozza. Mivel a határozat itt érdemleges magyarázatot nem nyújt, sokan ennek a funkciónak a betöltését a tömegtájékoztatás rendszerében látják, pedig ez a rendszer teljesen különálló szerepet kell hogy betöltsön. Kérdés tehát: miben különbözzön az öngazgatás számára készített információ, és milyen tartalmú legyen — ugyanarról a témakörrel a nyilvánosság számára elkészített anyag. Nyilvánvaló, hogy az öngazgatók számára részleteiben dokumentált információra van szükség, míg a nyilvánosság számára elégséges a tárgyi helyzet bemutatása és magyarázata.

Az alapszervezet (társultmunka-alapszervezetek, alapközösségek) tájékoztatási rendszere az adatokat és az információkat a következő forrásokból meríti:

— Az alapszervezet információrendszere. Így például a társultmunka-

alapszervezet információrendszere folyamatos adatokat és információkat szolgáltat a termeléssel és az ügyvitellel kapcsolatosan.

— Az alapszervezet dokumentációs rendszere pedig felöleli az alapszervezet munkájával kapcsolatos terveket, programokat, szabályzatokat, társadalmi megállapodásokat, egyezményeket, határozatokat és egyéb dokumentum jellegű iratokat.

Mivel ezeknek az adatoknak a közvetlen felhasználói maguk a dolgozók, az alapszervezet vezetésével megbízott szervek, az öngazgatási szervek és a társadalmi-politikai közösségek, így szükség van arra, hogy ezek az adatok és információk megfelelő időben és formában hozzáférhetőek legyenek mindezeknek a struktúráknak. Igaz, nemcsak az adatok hozzáférhetőségéről kell gondoskodni, hanem a felhasználók egyes struktúrájának a kiképzéséről is. Mindezeket a feladatokat az alapszervezet erre a célra alakított szolgálata (rendszere) kell hogy végezze.

A község tájékoztatási rendszerét a községi általános információrendszer és a község területére alakított információs-dokumentációs rendszer képezi. Mivel a dokumentációs rendszer felöleli az alapszervezetek dokumentációjának egy részét, így ajánlatos ezt a rendszert a község területén intézményesíteni. A tartományi társadalmi rendszer felöleli a tájékoztatás községi rendszerének egyes részeit, a tartományi információrendszert és az intézményesített tartományi információs-dokumentációs rendszert.

A társadalmi információrendszerek felépítése

A bevezetendő társadalmi információrendszerek elsődleges feladata, hogy a községet és a tartományt ellássa a működésre vonatkozó és a társadalmi-politikai közösség irányításához szükséges információkkal. Vajdaságban ezek az információrendszerek a társadalmi megállapodás elvei alapján egységes alapkoncepción és programon épülnek fel.

A község általános információrendszerének adatállománya két részre osztható:

a) A funkcionális adattömeg, mely viszonylag általános adatokat tartalmaz: a polgárról, a területi egységekről és a munkaszervezetekről. Ezekhez az adatokhoz kapcsolódnak a többi adatállományok.

b) Különböző területekre vonatkozó változó adatállomány, tevékenységi moduláris rendszer, mely specifikus adatokat tartalmaz.

A községi információrendszer adatforrása tehát: a polgár, a területi egység és az alapszervezet.

A társultmunka-alapszervezet, az öngazgatási alapközösségek, a helyi közösségek információrendszerei forrásinformáció-rendszert képeznek. Adataik alapján épül fel a felsőbb szintű társulási, illetve a társadalmi-politikai közösségek (községi, tartományi) információrendszere. Természetesen a felsőbb szervezeti egységek a forrásinformáció-rendszer adatainak csak azt a részét vehetik át, amelyre illetékesek. Az illetékesség

tárgykörét a törvényerejű rendelkezések, társadalmi megállapodások határozzák meg. Habár az alapszervezet információrendszere célszerűen épül fel, eleget kell tennie a következő követelményeknek:

— szükségszerűen felöleli az összes tevékenységet, mert csak így biztosíthatók az adatok a felsőbb szintű vezetéshez,

— mivel ezek az adatok több helyen is felhasználásra kerülnek, egységes kulcsrendszerek bevezetése szükséges,

— a tájékoztatás társadalmi rendszerének irányelvei alapján kell felépülniük.

A felsőbb szervezési szintű információrendszer eredményes működése elsősorban attól függ, hogy a rendszer felhasználói mennyire teszik magukévá az integrációs folyamatok szükségszerűségét.

Számos példa ennek az ellenkezőjét igazolja. Így például sok esetben a munkaszervezetek információrendszerei elsősorban a munkaszervezetek funkcióit, szükségleteit elégítik ki, nem törődve a társultmunka-alapszervezetek információszükségleteivel.

A társadalmi-politikai közösségek tartományi információrendszerei közül az egyedi információrendszerek egységesen dolgozzák fel a tartomány területén levő, munkakörükbe tartozó összes adatokat (tartományi öngazgatási közösségek stb.). Jelenleg a község területén működő alapközségek az információrendszer operatív jellegű feladatait végzik. Célszerű volna tehát egy egységes információrendszer kidolgozása a községi közösségek számára és ebben az esetben a tartományi szervek integrált adatokat használnak fel. Ugyanez a helyzet a helyi közösségeknél is. A helyi község számára az információkat a községi általános információrendszer biztosítja. Kérdés, mennyire lehetséges egy általános információrendszeren belül olyan részegységeket feldolgozni, melyek mindenben kielégítőek az alkotmány által biztosított feladatkörök elvégzéséhez.

A tartományi információrendszer összetevői a községek információrendszere és a szűkebb értelemben vett tartományi információrendszer.

A szűkebb értelemben vett tartományi információrendszer a következő információrendszerekből áll:

a) a tartományi egyedi információrendszerek. Ide tartoznak: a társadalmi könyvviteli szolgálat, belügyi titkárság, tartományi érdekközösségek, vagyis azok az információrendszerek, amelyek szervezeti felépítése kiterjed a község területére is. Ebbe a csoportba sorolhatók még: a Tartományi Gazdasági Kamara, a Népbank, a társadalmi-politikai szervezetek és más információrendszerek, habár ezeknek nincs szervezeti egységük az egyes községek területén,

b) a tartományi általános információrendszer, mely felöleli a statisztikai információrendszert és a tartományi szervek, szervezetek, közösségek információrendszereit.

A legfontosabb szerepe itt a statisztikai információrendszernek van. Ez statisztikai adatbázisból és statisztikai felépítményből áll. A statisztikai

adatbázis homomorf módon öleli fel a községi adattömeg általános adatait.

A statisztikai felépítmény pedig a statisztikai kutatások programjának információrendszere. A tartományi szervek és szervezetek részére, kevés dolog kivételével, az adatokat közvetlenül a statisztikai információrendszer biztosítja.

A társadalmi információrendszerek adatbázisának általános modellje

Közismert, hogy manapság az „információrobbanás” időszakát éljük. A számítógépes információrendszer alkalmazása gazdasági és társadalmi életünkben bizonyára nagy hatással van a lakosság mindennapi munkájára, növekvő igényeinek a technika által nyújtott lehetőségek megvalósítására. Az elkövetkező években ez a hatás csak fokozódik, főleg az adatbázis-kezelőrendszerek látványos, de egyre sikeresebb és mind szélesebb körű alkalmazása során.

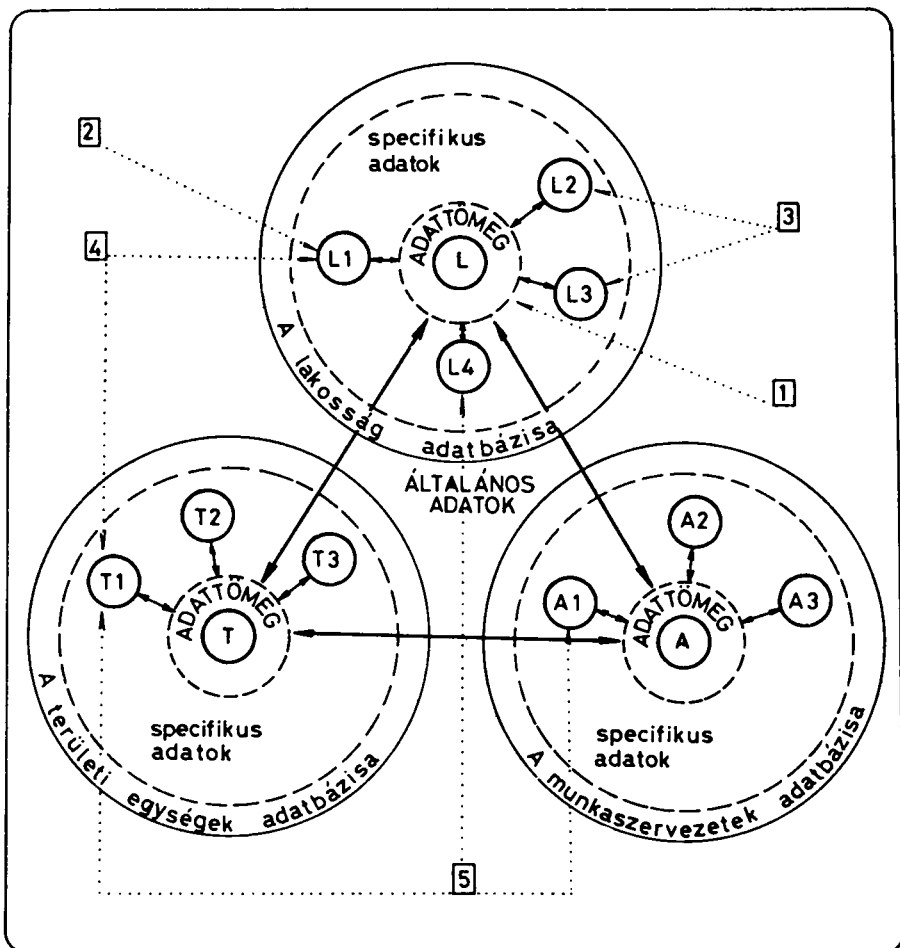
A társadalmi-politikai közösségek meghatározott céljainak megvalósítása érdekében bonyolítják le tevékenységüket. Munkájukat elemezve rá kellett döbbernünk arra, hogy a mennyiségileg megnövekedett feladatok minőségileg is új követelményeket támasztanak a munkájuk iránt. Az információrendszer számítógépes adatfeldolgozása, az adatok rögzítése, átvitele, feldolgozása és tárolása jelentős költségekkel jár. Másrészt pedig egyre többen igénylik az adatok elérhetőségét minden olyan társadalmi tevékenység és funkció számára, amelyeknek szükségük van az adatokra célkitűzésük hatékony megvalósítása érdekében.

A jelentős költségek és a korszerű számítástechnikai lehetőségek arra utalnak, hogy a társadalmi információrendszereket több felhasználási célra csak integrálisan érdemes tervezni. Mivel a hagyományos adatkezelési módszerekkel ez az integráció nem valósulhat meg, így a legcélszerűbbnek mutatkozik az adatbázis kezelőrendszerek fokozatos bevezetése. A társadalmi információrendszerek adatbázis szerkezete ezt lehetővé is teszi.

Az új adatkezelési technika sok új lehetőséget kínál. Egyik ilyen a felhasználókhöz közelálló, a természetes nyelvhez hasonló adat és információ lekérdező nyelv. Ily módon nemcsak, hogy gyorsan jutunk a megfelelő adatokhoz, hanem maga a felhasználó is végrehajthat adatkezelési műveleteket.

Az adatbázison alapuló integráció esetében a társadalmi szolgálatok információs alrendszerei nincsenek funkcionálisan, egymáshoz kötve, így az alrendszerek felépítése párhuzamosan és egymás mellett történhet, természetesen figyelembe véve az egységesen használt logikai adatszerkezeteket.

A mellékelt ábrán láthatók a Vajdaságban elfogadott adatbázis elemei, melyek a társadalmi-politikai közösségek információrendszerének alapját képezik.

Általános adatok a:
 L - polgárról T - területről A - munkaszervezetről

A TÁRSADALMI INFORMÁCIÓRENDSZEREK ADATBÁZISA

Így a községi általános információrendszer integrált adatbázisát a lakosság, a területi egységek és a munkaszervezetek részadatbázisa képezi. A lakosság adatbázisának központi modulját (adattömeget) pedig a polgár törzsadatainak viszonylag állandó jellegű adatai adják, ez tulajdonképpen a lakosság regisztere. Ez a nyilvántartás Vajdaságban a polgár nevének és lakcímén kívül még általános adatot tartalmaz.

Az adatbázison belül a polgárral kapcsolatos specifikus adatokat pedig a különböző társadalmi szervezetek nyilvántartásainak részadatbázisai képezik. Mindezeket a részadatbázisokat a polgár törzsszáma köti össze.

A területi egységek adatbázisának adattömege felöleli a község, település, helyi közösség, kataszteri község, utca megnevezését és törzsszámát (kataszteri község, parcella, lakóépület stb. száma). A specifikus adatokat egy-egy területi egységre vonatkozóan külön részadatbázisok tartalmazzák.

Ugyanezen elvek alapján épül fel a munkaközösségek adatbázisa is. Az adatbázis adattömege felöleli a szervezetek (közösségek) általános adatait, míg a változó adatok, funkciók és aktivitások szerint a részadatbázisokban található meg.

Talán néhány gyakorlati példán szemléletesebb és áttekinthetőbb lesz az integrált adatbázisok felhasználási módja (amint azt az ábrán feltüntetett számok (1—5-ig) jelzik is):

A példák a következő esetekre vonatkoznak:

1) A választásokkal kapcsolatos nyilvántartások és információk (választói névjegyzék, értesítés, statisztikai adatok) elkészíthetők a polgárok általános (L) adatai alapján.

2) A polgár adókötelezettsége (megterhelések, befizetések, esedékes tartozás) a részadatbázis (L1) adatai alapján készíthető el.

3) Az aktív sportoló egészségügyi állapota már több (L2, L3) részadatbázis adatai alapján állapítható meg.

4) A földművesek egészségvédelmi járulékanak meghatározásához szükséges adatok (vagyon helyzet, kataszteri jövedelem, családtagok száma, adókötelezettség) két adatbázis együttes használatát igénylik (L1, T1).

5) A családi pótlék megállapítása, állandó felértékelése, már három adatbázis adatainak alapján történhet (L4 — adatok a családtagokról, A1 — a dolgozó személyi jövedelme, T1 — vagyoni helyzete).

Már ezekből az egyszerű példákból is látható, hogy az adatbázisok, mint komplex adatsruktúrák együttes használata biztosítja a jövőben a társadalmi információrendszerek korszerű felépítését. Természetesen, mindez körültekintő munkát és jelentős befektetést igényel.

Valóra váltásukhoz a következő előfeltételek szükségesek:

— Mivel a társadalmi információs rendszerek adatai közvetlenül az alapszervezetek információrendszereiből erednek, szükség van ezek összehangolására és egységesítésére.

— Az adatok begyűjtése (elsődleges feldolgozása) a községi általános információrendszer keretén belül történik.

Mindezek a feltételek szükségszerűen megkövetelik, hogy a feladatok elvégzése egy előre elfogadott munkamódszer, szervezési forma és megfelelő munkamegosztás alapján történjen Vajdaságban.

Izgradnja društvenih informacionih sistema u Vojvodini zasnovanih na korišćenju baza podataka

Pri izgradnji informacionih sistema opština i Pokrajine je značajno da primena klasičnih IS u sve složenijim uslovima rada društveno-političkih zajednica, ne može da udovolji zahtevima koji se postavljaju. Zapravo smo svedoci evolutivnog rasta automatske obrade podataka sa korišćenjem baza podataka. U Vojvodini se na ovim poslovima intenzivno radi počev od 1972. godine.

Polazeći od mesta i uloge koje društveno-političke zajednice imaju u našem društvu, rad konstatuje da u pogledu složenosti one spadaju u red kompleksnih sistema, pre svega zbog postojanja velikog broja interakcija u samom sistemu i u komunikaciji sa okolinom. Za istraživanje takvih složenih sistema korišćena je metodika sistemskog pristupa.

U identifikaciji problema ističe se, da postoji nesrazmera između razvijenosti naših društveno-ekonomskih odnosa s jedne, a kvaliteta informacionih sistema s druge strane. Razvoj informacionih sistema društveno-političkih zajednica tu osetno zaostaje, te predstoji njihovo potpuno reorganizovanje i osavremenjavanje.

Izgradnja integralnog, opšteg informacionog sistema opština i Pokrajine je izuzetno složen, težak, dugotrajan i skup poduhvat. Polaznu osnovu čini definisanje društvenog sistema informisanja i izgradnja adekvatnih baza podataka. Rad dolazi do zaključka da jedinstveni društveni sistem informisanja u nas čine: informacioni sistemi, informaciono-dokumentacioni sistemi i sistemi za pripremu i sprovođenje informisanja kako u osnovnim organizacijama, tako u opštini i Pokrajini.

Informacioni sistemi osnovnih organizacija i zajednica su izvorni informacioni sistemi koji čine osnovu za izgradnju širih IS. Oni treba da udovolje zahtevima kao što su: sveobuhvatnost, međusobna povezanost i samoupravna orijentisanost.

Bazu podataka IS opštine čine funkcionalno jezgro (koje obuhvata osnovna obeležja o stanovniku, prostoru i organizacijama) i moduli koji obuhvataju specifične podatke sa tih područja. IS Pokrajine u užem smislu čini statistički IS koji obuhvata statističku bazu podataka i statističku nadgradnju kao i posebne informacione sisteme i IS pokrajinskih organa i organizacija. U radu su dati primeri za integralno korišćenje baza podataka u okviru OIS opštine.

Obzirom na to da su osnovni izvori podataka za ažuriranje baza podataka podaci IS osnovnih organizacija i zajednica, to prikupljanje značajnog dela podataka treba obaviti u okviru opštih IS opština. Ovakav prilaz traži obezbeđenje neophodnih preduslova zasnovanim na podeli rada i zajednički utvrđenim metodološkim i organizaciono-tehničkim osnovama.

Summary

Development of the Social Information System in Vojvodina Based on the Data-base

When developing the information system of the communes and the province, it's important to know that the classical IS can not be applied in these complex circumstances of functioning of socio-political communes. We are witnesses of the evolution of automatic data processing, by using data-base. Vojvodina has worked on this problem since 1972.

According to the position and role of socio-political communities in our society, this work tries to picture the complexity of the system, owing to the fact that there are many interactions within the system and in the communication with the environment. The research of this field has to use the methods of system approachment.

When identifying the problems, the author points out: the unproportional development of socio-economical relations and the information system. Development of the information system of socio-political communities is far behind the development of relations, so it's necessary to reorganize and modernize it.

The constitution of an integral information system of the communes and the province is a very difficult, longterm and expensive undertaking. The first step is the determination of social information system and construction of data-base. As a conclusion of this work the author determines the three major elements of the social information system: information systems, informational-documentational systems and the system of information preparing in the Basic organizations of Associated Labour, communes and province.

The information system of the BOAL is the source of information in constituting wider information systems. They have to correspond to some requirements, such as: complexity, interconnection and selfmanagement orientation.

The data-base of the commune is the functional substance (which contents: information on the population, territory and organizations) and modules which carry the specific datas about the territory. IS of the province, in a narrower sense means: statistical IS — with it's statistical data-base and statistical built-up as well as special information systems of the organs and organizations of the province. This work provides examples for integral exploitation of data-base within General IS of the commune.

According to the fact that the major sources of datas come from the IS of the BOAL and communities, the collection of datas has to be organized generally.

This way of approaching has to be enabled by the distribution of work and coordinate methodological and organizational technological basis.